

**WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA
TAASISI YA ELIMU TANZANIA**

**MUHTASARI WA SOMO LA UJIFUNZAJI WA MWANAFUNZI
MWENYE UZIWIKUTOONA KWA MWALIMU TARAJALI
WA FANI YA ULEMAVU WA UONI NA FANI YA UZIWI
ASTASHAHADA YA UALIMU ELIMU MAALUMU**

© Taasisi ya Elimu Tanzania, 2019

Toleo la Kwanza 2019

ISBN: 978-9976-61-836-5

Taasisi ya Elimu Tanzania

S.L.P. 35094

Dar es Salaam

Tanzania

Simu: +255 222 773 005/ +255 222 771 358

Faksi: +255 222 774 420

Baruapepe: director.general@tie.go.tz

Tovuti: www.tie.go.tz

Muhtasari huu urejelewe kama: Taasisi ya Elimu Tanzania. (2019). Muhtasari wa Somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona kwa Mwalimu Tarajali Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu. Dar es Salaam: Taasisi ya Elimu Tanzania.

Haki zote zimehifadhiwa. Hairuhusiwi kunakili, kurudufu, kuchapisha, kutafsiri wala kuutoa muhtasari huu kwa namna yoyote ile bila idhini ya maandishi kutoka Taasisi ya Elimu Tanzania.

Idhini

Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu ni ya miaka miwili, na yamekusudiwa kumuandaa mwalimu tarajali kuwa mahiri na mwenye uwezo wa kufanya kazi kwa dhati na kwa weledi. Mwalimu huyo atafundisha katika shule za msingi zinazodahili wanafunzi wenye mahitaji maalumu. Mwalimu tarajali atatambuliwa kuwa ni mwalimu baada ya kuhitimu mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu na kufaulu mafunzo ya nadharia na mafunzo ya ualimu kwa vitendo.

Muhtasari huu umeidhinishwa kuwa ni wa somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona katika Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu.

Dkt. Lyabwene M. Mtahabwa
Kaimu Kamishna wa Elimu
Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia
S.L.P. 10
Dodoma

Simu: +255 262 963 533
Baruapepe: info@moe.go.tz
Tovuti: www.moe.go.tz

YALIYOMO

Idhini	iii
1.0 Taarifa za Awali	1
1.1 Utangulizi	1
1.2 Muundo wa Muhtasari	1
1.3 Sababu za Kuandaa Muhtasari	2
1.4 Malengo ya Elimu Nchini Tanzania	2
1.5 Malengo ya Jumla ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu	3
1.6 Madhumuni ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu	4
1.7 Umahiri wa Jumla wa Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu	4
1.8 Malengo ya Somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona kwa Mwalimu Tarajali ...	5
1.9 Upimaji na Tathmini	6
1.10 Muda wa Mafunzo	7
1.11 Maudhui ya Muhtasari wa Somo	7
2.0 Maudhui ya Muhtasari	8
2.1 Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi wa Somo	8
2.2 Maudhui ya Ufundishaji wa Somo	12

Majedwali

Jedwali namba 1: Upimaji Endelevu na Upimaji Tamati	6
Jedwali namba 2: Umahiri wa Somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya Ulemavu wa Uoni na Fani ya Uziwi	8
Jedwali namba 3: Maudhui ya Ufundishaji wa Somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya Ulemavu wa Uoni na Fani ya Uziwi	12
Orodha ya Machapisho	50

1.0 Taarifa za Awali

1.1 Utangulizi

Muhtasari huu wa somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona umeandaliwa kutokana na Mtaala wa Mafunzo ya Ualimu Elimu Maalumu wa mwaka 2019. Muhtasari huu unalenga kumjengea mwalimu tarajali maarifa, stadi na mwelekeo utakaomwezesha kukabiliana na mazingira ya ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona aliyedahiliwa katika elimu ya msingi.

Ili kumsaidia mkufunzi, yametolewa mapendekezo ya mbinu za kufundishia na kujifunzia, zana/vifaa vya kufundishia na kujifunzia pamoja na upimaji. Mkufunzi anahimizwa kutumia mbinu mbalimbali na zana zinazopatikana kwenye mazingira yanayohusika na upimaji ulioshauriwa kwenye muhtasari huu. Pamoja na mbinu zilizoainishwa kwenye muhtasari huu mkufunzi anaweza kutumia mbinu nyingine tofautitofauti kulingana na mazingira na mahitaji ya mwalimu tarajali na umahiri unaojengwa.

1.2 Muundo wa Muhtasari

Muhtasari huu umegawanyika katika sehemu kuu mbili. Sehemu ya kwanza ina taarifa za awali na sehemu ya pili ni maudhui ya muhtasari.

Sehemu ya kwanza inajumuisha utangulizi, muundo wa muhtasari, sababu za kuandaa muhtasari, malengo ya elimu nchini Tanzania, malengo ya jumla ya mafunzo ya astashahada ya ualimu elimu maalumu, madhumuni ya mafunzo ya astashahada ya ualimu elimu maalumu, umahiri wa jumla wa mafunzo ya astashahada ya ualimu elimu maalumu, malengo ya somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona, upimaji na tathmini na muda wa mafunzo. Sehemu ya pili inajumuisha maudhui ya muhtasari wa somo.

1.3 Sababu za Kuandaa Muhtasari

Dira ya elimu na mafunzo inasisitiza kuwapo kwa mwalimu aliye bora kitaaluma na kitaalamu na mwenye mbinu mbalimbali za kufundishia na kujifunzia somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona ili kukabiliana na changamoto za mahitaji na matarajio ya kielimu kulingana na mabadiliko ya sayansi na teknolojia.

Mwelekeo wa dira na mpango wa elimu kwa ujumla ni kumuandaa mwalimu mwenye ujuzi wa kumfundisha mwanafunzi mwenye uziwikutoona katika shule za msingi kwa kuzingatia misingi, kanuni na mielekeo inayopasa. Mwalimu tarajali wa somo la Ujifunzaji kwa ajili ya mwanafunzi mwenye Uziwikutoona kwa fani za ulemavu wa uoni na uziwi anahitaji kupata ujuzi wa kuweza kuyatumia vema mazingira yake.

1.4 Malengo ya Elimu Nchini Tanzania

Elimu inayotolewa ni ya kurithisha maarifa, stadi na mielekeo bora kutoka kwa vizazi vilivyopita hadi vizazi vya wakati huu na vijavyo. Hivyo, yafuatayo ndiyo malengo makuu ya elimu nchini:

- a) kuendeleza na kukuza maendeleo, kuboresha haiba ya wananchi wa Tanzania, rasilimali zao na matumizi bora ya rasilimali hizo katika kuleta maendeleo ya mtu binafsi na ya kitaifa;
- b) kukuza tabia ya kuthamini utamaduni, mila na desturi za watanzania;
- c) kukuza upatikanaji wa fursa za kusoma, kuandika na kuhesabu na matumizi sahihi ya maarifa na stadi za kijamii, kisayansi, kiufundi, kiteknolojia, kitaalamu na aina nyingine za maarifa na ujuzi, kwa ajili ya maendeleo na kuboresha hali ya mtu na jamii;
- d) kukuza na kuendeleza kujiamini, kudadisi, weledi na kuheshimu utu wa mtu na haki za binadamu na kuwa tayari kufanya kazi kwa kujiendeleza na kwa maendeleo ya Taifa;
- e) kuwezesha na kupanua mawanda ya kujipatia maarifa, kuboresha na kukuza stadi za kiakili, utendaji, uzalishaji na nyingine zinazotakiwa katika kukidhi mabadiliko ya mahitaji kiuchumi;

- f) kumwezesha kila raia kuelewa misingi ya katiba ya nchi pamoja na kuthamini haki za binadamu na uraia, wajibu na majukumu yanayoendana nayo;
- g) kukuza utashi wa kupenda na kuheshimu kazi za kujiajiri na kuajiriwa na kuboresha utendaji kazi katika sekta za uzalishaji na huduma;
- h) kujenga misingi ya maadili yanayokubalika kitaifa na ushirikiano wa kitaifa na kimataifa, amani na sheria kwa njia ya kujifunza;
- i) kuwezesha kuwapo kwa matumizi sahihi, usimamizi na utunzaji wa mazingira; na
- j) kujenga tabia na utamaduni wa kuwakubali watu wenye ulemavu na kuwashirikisha kwenye nyanja zote za maisha kwa maendeleo ya Taifa.

1.5 Malengo ya Jumla ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu

Mafunzo ya Ualimu Elimu Maalumu yana malengo yafuatayo:

- a) kujenga umahiri kwa mwalimu tarajali katika nadharia za saikolojia ya elimu, malezi, ushauri na huduma kwa watu wenye ulemavu;
- b) kujenga umahiri kwa mwalimu tarajali katika kugundua na kubuni mbinu na njia za kufundishia na kujifunzia;
- c) kujenga umahiri kwa mwalimu tarajali katika uchambuzi wa mtaala na vifaa vya mtaala;
- d) kujenga umahiri kwa mwalimu tarajali katika kumudu stadi kuu za masomo ya lugha, sanaa na maendeleo ya sayansi na teknolojia;
- e) kujenga umahiri kwa mwalimu tarajali katika kufanya upimaji na tathmini ya maendeleo katika elimu;
- f) kujenga umahiri kwa mwalimu tarajali katika stadi za uongozi na utawala katika elimu; na
- g) kujenga umahiri kwa mwalimu tarajali katika kumfundisha mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu.

1.6 Madhumuni ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu

Mwishoni mwa mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu ya muda wa miaka miwili, mwalimu tarajali aweze:

- a) kutafsiri mtaala wa elimu ya msingi na mihtasari yake katika masomo darasani;
- b) kuandaa na kutumia njia shirikishi katika ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi;
- c) kubuni, kuendeleza na kufaragua zana za ufundishaji na ujifunzaji katika elimu ya msingi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi;
- d) kufanya tafiti tatu za kielimu ili kuwabaini, kuwaendeleza na kuwasaidia wanafunzi wenye mahitaji maalumu katika shule za msingi;
- e) kurithisha desturi, maadili na tabia zinazokubalika kwa wanafunzi wa shule za msingi;
- f) kuchagua, kupanga, kusimamia na kuongoza vipindi darasani katika shule za msingi;
- g) kufundisha kwa ufanisi masuala mtambuka; na
- h) kutunga na kusahihisha majaribio na mitihani inayoendana na mtaala wa elimu ya msingi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi katika nyanja zote tatu za kujifunza.

1.7 Umahiri wa Jumla wa Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu

Umahiri mkuu wa mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu umejikita katika kumuandaa mwalimu tarajali aweze:

- a) kumbaini mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu, kujenga misingi ya kukubalika kwa wenzake, kwa jamii na kumpatia afua stahiki;
- b) kutumia mazingira wezeshi ya ufundishaji na ujifunzaji kwa mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu;
- c) kutumia njia mbalimbali za mawasiliano na teknolojia saidizi kwa kuzingatia mahitaji maalumu ya mwanafunzi;
- d) kutumia mbinu mbalimbali katika kutambua vipaji walivyonavyo wanafunzi wenye mahitaji maalumu na namna ya kuviendeleza;

- e) kufanya tafiti tatuza za kielimu ili kuwabaini na kuwasaidia wanafunzi wenye mahitaji maalumu katika shule za msingi;
- f) kutumia misingi na stadi za uongozi katika kuongoza taasisi mbalimbali za elimu;
- g) kutumia, kutunza na kukarabati vifaa saidizi vya wanafunzi wenye mahitaji maalumu;
- h) kutumia sanaa na michezo rekebifu katika kuibua na kuendeleza vipaji mbalimbali vya wanafunzi wenye mahitaji maalumu;
- i) kutumia misingi ya ufundishaji na ujifunzaji kufundishia masomo ya taaluma;
- j) kujenga umahiri wa masomo kwa mwalimu tarajali utakaomwezesha kuelewa masomo vema na hivyo kumfundisha mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu; na
- k) kushirikiana na familia za wanafunzi wenye mahitaji maalumu katika kuwajengea wanafunzi hao kujiamini, tabia ya kujifunza na kukuza vipaji walivyonavyo.

1.8 Malengo ya Somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona kwa Mwalimu Tarajali

Muhtasari huu wa somo la Ufundishaji na Ujifunzaji Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona una lengo la kumuandaa mwalimu tarajali wa elimu maalumu atakayeweza:

- a) kufafanua dhana ya uziwikutoona, makundi/aina/tabia na visababishi vyake;
- b) kufafanua njia na mbinu za ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona;
- c) kutumia stadi za mawasiliano kulingana na mahitaji;
- d) kutumia mbinu za ujongeeji binafsi na zile za matumizi ya vifaa saidizi ili kupunguza utegemezi; na
- e) kutumia stadi za mafunzo kabilishi kumjengea mwanafunzi stadi za maisha.

1.9 Upimaji na Tathmini

Muhtasari huu umependekeza mbinu mbalimbali za upimaji na tathmini kwa kuzingatia mahitaji ya mwalimu tarajali wakati wa mchakato wa ujifunzaji wa kozi ya ualimu. Upimaji tamati utafanywa na Baraza la Mitihani la Tanzania na utakuwa na alama 50. Upimaji endelevu utafanywa na mkufunzi wakati mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji unaendelea na utakuwa na alama 50. Upimaji huu unahusisha majaribio, kazimradi, kazi binafsi, mkoba wa kazi, kazi kwa vitendo na mtihani wa mwisho wa muhula. Uzito wa kila aina ya upimaji umeoneshwa katika jedwali lifuatalo:

Jedwali namba 1: Upimaji Endelevu na Upimaji Tamati

Vipengele	Njia za Upimaji	Mwaka				Idadi	Alama (%)
		Mwaka wa I		Mwaka wa II			
		Muhula wa I	Muhula wa II	Muhula wa I	Muhula wa II		
Taaluma	Majaribio	1	1	1	1	4	10
	Kazimradi	1	-	1	-	2	5
	Kazi binafsi	1	1	1	-	3	5
	Kazi kwa vitendo	1	1	1	-	3	5
	Mkoba wa kazi	1	-	1	-	2	5
	Mtihani wa mwisho wa muhula	1	1	1		3	20
Upimaji endelevu							50
Upimaji tamati: Mtihani wa Baraza la Mitihani la Tanzania					1	1	50
Jumla ya alama za upimaji endelevu na upimaji tamati							100

1.10 Muda wa Mafunzo

Muhtasari huu wa somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona kwa fani ya Ulemavu wa Uoni na fani ya Uziwi umekusudiwa kukamilishwa kwa kipindi cha miaka miwili. Mtazamo wa somo hili ni kumjengea mwalimu tarajali misingi muhimu ya maarifa ya somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona itakayomwezesha kumfundisha kikamilifu mwanafunzi mwenye uziwikutoona kumudu ujifunzaji katika elimu ya msingi

1.11 Maudhui ya Muhtasari wa Somo

Maudhui ya muhtasari yamepangwa katika jedwali yakihusisha umahiri mkuu, umahiri mahususi, shughuli za kutendwa na mwalimu tarajali, vigezo vya upimaji, viwango vya utendaji na idadi ya vipindi

1.11.1 Umahiri

Ni uwezo wa kufikiri na kutenda kwa ufanisi

1.11.2 Umahiri Mkuu

Ni uwezo wa kutenda jambo kwa usahihi na ufanisi unaokusudiwa kufikiwa na mwalimu tarajali baada ya kujifunza kwa muda fulani. Hujengwa na umahiri mahususi kadhaa atakaoujenga mwalimu tarajali kwa kutenda shughuli mbalimbali

1.11.3 Umahiri Mahususi

Ni uwezo atakaojengewa mwalimu tarajali katika kutenda shughuli mbalimbali kwa muda maalumu

1.11.4 Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali

Ni vitendo ambavyo mwalimu tarajali anapaswa kuvifanya ili kufikia umahiri mahususi uliokusudiwa

1.11.5 Vigezo vya Upimaji

Ni viwango vya ufanisi wa utendaji wa mwalimu tarajali ili kufikia umahiri mahususi

1.11.6 Viwango vya Utendaji

Ni kiasi cha ufikiwaji wa vigezo vya kila shughuli anayotenda mwalimu tarajali

1.11.7 Idadi ya Vipindi

Idadi ya vipindi ni makadirio ya muda utakaotumika katika kufundisha na kujifunza kwa kuzingatia uzito wa umahiri mahususi na shughuli za kutendwa na mwalimu tarajali. Makadirio haya ya muda yamewekwa kwa mfumo wa vipindi ambapo kila kipindi ni dakika 60. Somo hili litafundishwa kwa vipindi viwili kwa wiki. Hata hivyo, mapendekezo haya ya idadi ya vipindi yanaweza kubadilika kulingana na mazingira ya kufundishia na kujifunzia.

2.0 Maudhui ya Muhtasari

2.1 Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi wa Somo

Jedwali namba 2: Umahiri wa Somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya Ulemavu wa Uoni na Fani ya Uziwi

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi
1.0 Kufafanua dhana ya uziwikutoona	1.1 Kubaini makundi ya uziwikutoona 1.2 Kubainisha mwenendo wa uziwikutoona 1.3 Kubainisha visababishi vya uziwikutoona

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi
2.0 Kutumia stadi za mawasiliano kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	2.1 Kubainisha njia za mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona 2.2 Kutumia njia za mawasiliano kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona 2.3 Kutumia Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) katika ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona
3.0 Kutumia njia za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	3.1 Kutumia njia na mbinu za kufundishia na kujifunzia kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona 3.2 Kubainisha aina na mbinu za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona 3.3 Kuandaa mpango binafsi wa elimu wa ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona 3.4 Kushirikiana na msaidizi wa mwalimu kuboresha ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi
<p>4.0 Kukuza stadi za elimu ya michezo na sanaa rekebifu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p>	<p>4.1 Kukuza stadi za elimu ya michezo rekebifu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>4.2 Kutumia vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>4.3 Kutumia elimu ya mazoezi ya viungo na elimu ya mazoezi rekebishi ya viungo kumjenga mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>4.4 Kuchambua vifaa na matumizi yake katika mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>4.5 Kutoa huduma saidizi za kimichezo kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>4.6 Kuchambua sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>4.7 Kutumia stadi za sanaa za ufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p>

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi
5.0 Kuimarisha mafunzo kabilishi na ujongeeji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	5.1 Kujenga uwezo wa kutumia stadi za mafunzo kabilishi kumwezesha mwanafunzi mwenye uziwikutoona kuyamudu mazingira yake 5.2 Kutumia stadi za mafunzo kabilishi kukuza hisi za milango baki ya fahamu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona 5.3 Kujenga stadi za kujitambua binafsi na kujikubali kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona 5.4 Kujenga stadi za kijamii kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona

2.2 Maudhui ya Ufundishaji wa Somo

Jedwali namba 3: Maudhui ya Ufundishaji wa Somo la Ujifunzaji wa Mwanafunzi mwenye Uziwikutoona kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya Ulemavu wa Uoni na Fani ya Uziwi

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
1.0 Kufafanua dhana ya uziwikutoona	1.1 Kubaini makundi ya uziwikutoona	a) Kufafanua dhana ya uziwikutoona	Dhana ya uziwikutoona imefafanuliwa.	Anafafanua maana ya uziwikutoona.	Anafafanua maana ya uziwikutoona na kutoa mifano.	Anafafanua maana ya uziwikutoona kwa kutoa mifano na kutofautisha.	Anafafanua maana ya uziwikutoona kwa kutoa mifano, kutofautisha na kuhusianisha na mazingira.	5
		b) Kuainisha makundi ya wanafunzi wenye uziwikutoona	Makundi matano ya wanafunzi wenye uziwikutoona yameainishwa.	Anaainisha makundi mawili ya wanafunzi wenye uziwikutoona na sifa zake.	Anaainisha makundi matatu ya wanafunzi wenye uziwikutoona na sifa zake.	Anaainisha makundi manne ya wanafunzi wenye uziwikutoona na sifa zake.	Anaainisha makundi matano ya wanafunzi wenye uziwikutoona na sifa zake kwa kutoa mifano.	
		c) Kutofautisha makundi ya wanafunzi wenye uziwikutoona	Makundi matano ya wanafunzi wenye uziwikutoona yametofautishwa.	Anatoa utofauti uliyopo kati ya kundi moja na lingine.	Anatoa utofauti uliyopo kati ya makundi matatu.	Anatoa utofauti uliyopo kati ya makundi manne.	Anatoa utofauti uliyopo kati ya makundi matano na kutoa mifano.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kubainisha utamaduni wa uziwikutoona	Utamaduni wa uziwikutoona umebainishwa.	Anabainisha umuhimu wa lugha katika utamaduni wa uziwikutoona.	Anabainisha umuhimu wa lugha na vikundi katika utamaduni wa uziwikutoona.	Anabainisha umuhimu wa lugha, vikundi na kubadilishana taarifa katika utamaduni wa uziwikutoona.	Anabainisha umuhimu wa lugha, vikundi na kubadilishana taarifa katika utamaduni wa uziwikutoona na kutoa mifano.	
	1.2 Kubainisha mwenendo wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kufafanua mwenendo wa uziwikutoona	Mwenendo wa makundi matano ya uziwikutoona umefafanuliwa.	Anafafanua mwenendo wa makundi mawili ya uziwikutoona.	Anafafanua mwenendo wa makundi matatu ya uziwikutoona.	Anafafanua mwenendo wa makundi manne ya uziwikutoona.	Anafafanua mwenendo wa makundi matano ya uziwikutoona na kutoa mifano.	5
b) Kurekebisha tabia mbaya		Mbinu za kurekebisha tabia mbaya zimerekebishwa.	Anabainisha mbinu za kurekebisha tabia mbaya kwa makundi mawili.	Anabainisha mbinu za kurekebisha tabia mbaya kwa makundi matatu.	Anabainisha mbinu za kurekebisha tabia mbaya kwa makundi manne.	Anabainisha mbinu za kurekebisha tabia mbaya kwa makundi matano na kutoa mifano.		
c) Kuimarisha na kutumia tabia chanya katika kujifunza		Tabia chanya katika kujifunza zimebainishwa na kutumiwa.	Anaimarisha tabia chanya katika makundi mawili.	Anaimarisha tabia chanya katika makundi matatu.	Anaimarisha tabia chanya katika makundi manne na kutoa mifano.	Anaimarisha tabia chanya katika makundi matano kwa kutoa mifano na kuhusianisha na mazingira.		

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	1.3 Kubainisha visababishi vya uziwikutoona	a) Kufafanua visababishi vya uziwikutoona kabla ya kuzaliwa	Visababishi vitano vya uziwikutoona kabla ya kuzaliwa vimefafanuliwa.	Anafafanua visababishi viwili vya uziwikutoona.	Anafafanua visababishi vitatu vya uziwikutoona.	Anafafanua visababishi vinne vya uziwikutoona kwa kutoa mifano.	Anafafanua visababishi vitano vya uziwikutoona kwa kutoa mifano na kuhusianisha na mazingira.	5
		b) Kufafanua visababishi vya uziwikutoona wakati wa kuzaliwa	Visababishi vinne vya uziwikutoona wakati wa kuzaliwa vimefafanuliwa.	Anafafanua kisababishi kimoja cha uziwikutoona.	Anafafanua visababishi viwili vya uziwikutoona.	Anafafanua visababishi vitatu vya uziwikutoona kwa kutoa mifano.	Anafafanua visababishi vinne vya uziwikutoona kwa kutoa mifano na kuhusianisha na mazingira.	
		c) Kufafanua visababishi vya uziwikutoona baada ya kuzaliwa	Visababishi sita vya uziwikutoona baada ya kuzaliwa vimefafanuliwa.	Anafafanua visababishi vitatu vya uziwikutoona.	Anafafanua visababishi vinne vya uziwikutoona.	Anafafanua visababishi vitano vya uziwikutoona kwa kutoa mifano.	Anafafanua visababishi sita vya uziwikutoona kwa kutoa mifano na kuhusianisha na mazingira.	
		d) Kufafanua namna ya kuzuia ulemavu wa uziwikutoona	Namna ya kuzuia ulemavu wa uziwikutoona umefafanuliwa.	Anafafanua njia tatu za kuzuia uziwikutoona.	Anafafanua njia nne za kuzuia uziwikutoona.	Anafafanua njia tano za kuzuia uziwikutoona kwa kutoa mifano.	Anafafanua njia sita za kuzuia uziwikutoona kwa kutoa mifano na kuhusianisha na mazingira.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
2.0 Kutumia stadi za mawasiliano kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	2.1 Kubainisha mbinu za mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kufafanua dhana ya mawasiliano	Dhana ya mawasiliano imefafanuliwa.	Anafafanua maana ya mawasiliano.	Anafafanua maana na aina za mawasiliano.	Anafafanua maana, aina na umuhimu wa mawasiliano.	Anafafanua maana, aina, umuhimu na vikwazo vya mawasiliano.	6
		b) Kubaini njia za mawasiliano ya awali kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Njia za mawasiliano ya awali kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimebainishwa.	Anataja njia za awali za mawasiliano kwa kuzitaja.	Anaelezea njia za awali za mawasiliano na kutoa mifano halisi.	Anabainisha njia za awali za mawasiliano kwa kuzitaja, kutoa mifano halisi na kufananisha na njia fasaha za mawasiliano.	Anabainisha njia za awali za mawasiliano kwa kuzitaja, kutoa mifano halisi, kufananisha na njia fasaha za mawasiliano na kuhusianisha na mazingira.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kufanya upimaji wa utendaji wa milango ya fahamu katika kupata taarifa	Upimaji wa utendaji wa milango ya fahamu katika kupata taarifa umefanyika (milango ya uoni, usikivu, kunusa, kuonja na kugusa).	Anafanya upimaji wa milango miwili ya fahamu.	Anafanya upimaji wa milango mitatu ya fahamu.	Anafanya upimaji wa milango minne ya fahamu.	Anafanya upimaji wa milango mitano ya fahamu na kubainisha mazoezi ya kutosha ya kuamsha milango hiyo.	
		d) Kuamsha milango ya fahamu katika kutoa na kupokea taarifa (macho, masikio, ulimi, pua, ngozi)	Milango ya fahamu imeamshwa ili iweze kupokea taarifa (macho, masikio, pua, ulimi na ngozi).	Anaainisha milango miwili ya ufahamu.	Anaainisha milango mitatu ya ufahamu.	Anaainisha milango minne ya ufahamu.	Anaainisha milango mitano ya fahamu na kubainisha mazoezi ya kuamsha milango hiyo.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		e) Kumpanga mwanafunzi mwenye uziwikutoona kwenye kundi stahiki	Mwanafunzi mwenye uziwikutoona amepangwa kwenye kundi stahiki.	Anampanga mwanafunzi mwenye uziwikutoona kwenye kundi stahiki.	Anampanga mwanafunzi mwenye uziwikutoona kwenye kundi stahiki kwa kuzingatia mahitaji yake.	Anampanga mwanafunzi mwenye uziwikutoona kwenye kundi stahiki kwa kuzingatia mahitaji yake na mazingira.	Anampanga mwanafunzi mwenye uziwikutoona kwenye kundi stahiki kwa kuzingatia mahitaji yake, mazingira na uwezo wake.	
	2.2 Kutumia njia za mawasiliano kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kuchochea milango ya fahamu katika kutoa na kupokea taarifa	Milango ya fahamu katika kutoa na kupokea taarifa imechochewa (milango ya macho, masikio, ulimi, pua na ngozi).	Anachochea milango miwili ya fahamu.	Anachochea milango mitatu ya fahamu.	Anachochea milango minne ya fahamu.	Anachochea milango mitano ya fahamu na kubainisha mazoezi ya kuamsha milango hiyo.	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kuonesha matumizi ya njia za mawasiliano	Matumizi ya njia kumi na sita za mawasiliano ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona yameoneshwa.	Anaonesha matumizi ya njia tano za mawasiliano.	Anaonesha matumizi ya njia kumi za mawasiliano.	Anaonesha matumizi ya njia kumi na nne za mawasiliano.	Anaonesha matumizi ya njia kumi na sita za mawasiliano na kutoa mfano kwa kila moja.	
		c) Kutumia njia za mawasiliano kwa mwenye uziwikutoona (mf. Lugha ya alama mguso, TADOMA, kuandika mwilini, tahajia ya vidole mguso, kuonesha mijongeo ya mwili)	Njia nne za mawasiliano ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimetumiwa.	Anatumia njia moja ya mawasiliano.	Anatumia njia mbili za mawasiliano.	Anatumia njia tatu za mawasiliano.	Anatumia njia nne za mawasiliano kwa kuzitofautisha na kuzihusianisha pamoja na kutoa mifano.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kumuongoza mwanafunzi mwenye uziwikutoona kutumia njia ya mawasiliano	Mwanafunzi mwenye uziwikutoona ameongozwa kutumia njia ya mawasiliano.	Anamuongoza mwanafunzi kutumia njia moja ya mawasiliano kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anamuongoza mwanafunzi kutumia njia mbili za mawasiliano kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anamuongoza mwanafunzi kutumia njia tatu za mawasiliano kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anamuongoza mwanafunzi kutumia njia nne za mawasiliano kwa kutumia mifano na kuhusianisha na mazingira.	
	2.3 Kutumia TEHAMA katika ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kumuongoza mwanafunzi mwenye uziwikutoona namna ya kutumia TEHAMA	Mwanafunzi ameongozwa namna ya kutumia TEHAMA katika tendo la kujifunza.	Anamuongoza mwanafunzi kueleza maana ya TEHAMA.	Anamuongoza mwanafunzi kueleza maana na aina ya vifaa vya TEHAMA.	Anamuongoza mwanafunzi maana, aina ya vifaa vya TEHAMA na umuhimu wa TEHAMA na kutoa mifano.	Anamuongoza mwanafunzi maana, aina ya vifaa vya TEHAMA, umuhimu na namna ya kutumia zana za TEHAMA.	4

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kumuongoza mwanafunzi mwenye uziwikutoona kubaini vifaa vya TEHAMA	Mwanafunzi mwenye uziwikutoona anaongozwa kubaini vifaa vinne vya TEHAMA.	Anabainisha kifaa kimoja cha TEHAMA.	Anabainisha vifaa viwili vya TEHAMA.	Anabainisha vifaa vitatu vya TEHAMA.	Anabainisha vifaa vinne vya TEHAMA.	
		c) Kuelezea namna ya kutumia vifaa vya TEHAMA	Mwanafunzi mwenye uziwikutoona anaelekezwa namna ya kutumia vifaa vya TEHAMA.	Anaeleza namna ya kutumia vifaa viwili vya TEHAMA.	Anaeleza namna ya kutumia vifaa vitatu vya TEHAMA.	Anaeleza namna ya kutumia vifaa vinne vya TEHAMA.	Anaeleza namna ya kutumia vifaa vitano vya TEHAMA.	
3.0 Kutumia njia za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	3.1 Kutumia njia na mbinu za kufundishia na kujifunzia kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kumuongoza mwanafunzi Kutumia njia za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Njia za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimetumika.	Anatumia njia mbili za ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona.	Anatumia njia tatu za ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona.	Anatumia njia nne za ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona.	Anatumia njia tano za ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona.	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kumuongoza mwanafunzi mwenye uziwikutoona kurekebisha njia za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji	Njia nne za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimerekebisha.	Anarekebisha njia moja ya ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anarekebisha njia mbili za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anarekebisha njia tatu za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anarekebisha njia nne za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	
		c) Kutathmini mbinu za kufundishia na kujifunzia mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Mbinu tano za kufundishia na kujifunzia mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimetathminiwa.	Anatathmini mbinu mbili za ufundishaji na ujifunzaji.	Anatathmini mbinu tatu za ufundishaji na ujifunzaji.	Anatathmini mbinu nne za ufundishaji na ujifunzaji.	Anatathmini mbinu tano za ufundishaji na ujifunzaji.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kurekebisha mbinu za ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona kulingana na mahitaji (umri, utendaji wa milango ya fahamu, uwezo wa akili, muda katika ujifunzaji na maudhui)	Mbinu tano za ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona kulingana na mahitaji zimerekebisha.	Anarekebisha mbinu mbili za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anarekebisha mbinu tatu za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anarekebisha mbinu nne za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anarekebisha mbinu tano za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	
		e) Kutathmini uwezo wa zana katika kufikisha dhana iliyokusudiwa kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Uwezo wa zana katika kufikisha dhana iliyokusudiwa kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona umetathminiwa.	Anatathmini uwezo na ubora wa zana kwa mwanafunzi.	Anatathmini uwezo, ubora na usalama wa zana kwa mwanafunzi.	Anatathmini uwezo, ubora na usalama wa zana kwa kuzingatia umri wa mwanafunzi.	Anatathmini uwezo, ubora na usalama wa zana kwa kuzingatia umri wa mwanafunzi na kuhusianisha na mazingira halisi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	3.2 Kubainisha aina na mbinu za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	<p>a) Kuchambua aina na mbinu za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>b) Kuainisha mbinu za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona (kupima kwa kuangalia mienendo ya mwanafunzi na kutumia vifaa vya upimaji)</p>	<p>Aina na mbinu nne za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimechambuliwa.</p> <p>Mbinu nne za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimeainishwa.</p>	<p>Anachambua aina moja ya upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.</p> <p>Anaainisha mbinu moja ya upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.</p>	<p>Anachambua aina mbili za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.</p> <p>Anaainisha mbinu mbili za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.</p>	<p>Anachambua aina tatu za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.</p> <p>Anaainisha mbinu tatu za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.</p>	<p>Anachambua aina nne za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.</p> <p>Anaainisha mbinu nne za upimaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.</p>	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kuchambua zana za upimaji (fomu ya wizara ya elimu, child guided strategy, oregon, calier azusa, PERKINS GUIDE, home talk na I.C.A.N)	Zana saba za upimaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimechambuliwa.	Anachambua zana mbili za upimaji wa mwanafunzi.	Anachambua zana tatu za upimaji wa mwanafunzi.	Anachambua zana tano za upimaji wa mwanafunzi.	Anachambua zana saba za upimaji wa mwanafunzi na kuonesha matumizi yake.	
		d) Kurekodi matokeo ya upimaji kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona kwa kutumia zana za upimaji	Matokeo ya upimaji kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona yamerekodiwa kwa kutumia zana za upimaji.	Anarekodi matokeo ya upimaji kwa mwanafunzi kwa kutumia zana mbili za upimaji.	Anarekodi matokeo ya upimaji kwa mwanafunzi kwa kutumia zana tatu za upimaji.	Anarekodi matokeo ya upimaji kwa mwanafunzi kwa kutumia zana tano za upimaji.	Anarekodi matokeo ya upimaji kwa mwanafunzi kwa kutumia zana saba za upimaji.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		e) Kuchambua vifaa vya mtaala (mtaala, muhtasari, azimio la kazi, mpango binafsi wa elimu (I.E.P), andalio la somo, vitabu vya kiada, vitabu vya ziada, kalenda ya mwaka au mihula, daftari la kumbukumbu)	Vifaa vya mtaala vimechambuliwa.	Anachambua mtaala, muhtasari, azimio la kazi na Mpango binafsi wa elimu (I.E.P).	Anachambua mtaala, muhtasari, azimio la kazi, Mpango binafsi wa elimu (I.E.P), andalio la somo na vitabu vya kiada.	Anachambua mtaala, muhtasari, azimio la kazi, Mpango binafsi wa elimu (I.E.P), andalio la somo, vitabu vya kiada, vitabu vya ziada, kalenda ya mwaka au mihula na kutoa mifano.	Anachambua mtaala, muhtasari, azimio la kazi, Mpango binafsi wa elimu (I.E.P), andalio la somo, vitabu vya kiada, vitabu vya ziada, kalenda ya mwaka au mihula, daftari la kumbukumbu na kutoa mifano inayohusiana na mazingira.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	3.3 Kuandaa mpango binafsi wa elimu wa ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	<p>a) Kutafsiri matokeo ya upimaji wa mpango binafsi kwa ajili ya kuandaa mpango binafsi mwingine wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>b) Kuainisha kiwango cha ulemavu cha mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p>	<p>Matokeo ya upimaji wa mpango binafsi kwa ajili ya kuandaa mpango binafsi mwingine wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona umetafsiriwa.</p> <p>Kiwango cha ulemavu cha mwanafunzi mwenye uziwikutoona kimeainishwa.</p>	<p>Anatafsiri matokeo ya upimaji wa mpango binafsi kwa mwanafunzi kwa kuzingatia muda.</p> <p>Anaainisha kiwango cha ulemavu cha mwanafunzi kwa kuzingatia uwezo wake.</p>	<p>Anatafsiri matokeo ya upimaji wa mpango binafsi kwa kuzingatia kiwango cha mahitaji kwa mwanafunzi kwa kuzingatia muda na njia.</p> <p>Anaainisha kiwango cha ulemavu cha mwanafunzi kwa kuzingatia uwezo na baki ya milango ya fahamu.</p>	<p>Anatafsiri matokeo ya upimaji wa mpango binafsi kwa kuzingatia kiwango cha mahitaji kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona kwa kuzingatia muda, njia na mahitaji.</p> <p>Anaainisha kiwango cha ulemavu cha mwanafunzi kwa kuzingatia uwezo, baki ya milango ya fahamu na mahitaji yake.</p>	<p>Anatafsiri matokeo ya upimaji wa mpango binafsi kwa kuzingatia kiwango cha mahitaji kwa mwanafunzi kwa kuzingatia muda, njia, mahitaji na wahusika.</p> <p>Anaainisha kiwango cha ulemavu cha mwanafunzi kwa kuzingatia uwezo, baki ya milango ya fahamu, mahitaji na vipimo vya Daktari.</p>	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kuainisha mbinu za ufundishaji na ujifunzaji zitakazotumika kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Mbinu tano za ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimeainishwa.	Anaainisha mbinu mbili za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anaainisha mbinu tatu za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anaainisha mbinu nne za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anaainisha mbinu tano za ufundishaji na ujifunzaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	
		d) Kuandaa taarifa binafsi ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Taarifa binafsi ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona imeandaliwa.	Anaandaa taarifa binafsi ya mwanafunzi.	Anaandaa taarifa binafsi ya mwanafunzi kwa kuzingatia uwezo.	Anaandaa taarifa binafsi ya mwanafunzi kwa kuzingatia uwezo, baki ya milango ya fahamu na mahitaji.	Anaandaa taarifa binafsi ya mwanafunzi kwa kuzingatia uwezo, baki ya milango ya fahamu, mahitaji na vipimo vya Daktari.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	3.4 Kushirikiana na msaidizi wa mwalimu kuboresha ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	<p>a) Kuandaa kwa ushirikiano na msaidizi wa mwalimu majukumu na malengo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona yameandaliwa kwa kushirikiana na msaidizi wa mwalimu.</p> <p>b) Kupata ujuzi wa kumjengea msingi msaidizi wa mwalimu katika mawasiliano ya wanafunzi wenye uziwikutoona</p> <p>c) Kumjengea msingi msaidizi wa mwalimu wa ujuzi wa vifaa visaidizi</p>	<p>Majukumu na malengo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona yameandaliwa kwa kushirikiana na msaidizi wa mwalimu.</p> <p>Ujuzi wa msingi wa mawasiliano umejengwa kwa msaidizi wa mwalimu.</p> <p>Msaidizi wa mwalimu amejengewa ujuzi wa vifaa visaidizi.</p>	<p>Anamshirikisha msaidizi wa mwalimu katika kuandaa majukumu na mahitaji ya mwanafunzi.</p> <p>Anapata njia moja ya ujuzi wa msingi wa mawasiliano.</p> <p>Anajenga ujuzi wa vifaa vya kujimudu.</p>	<p>Anamshirikisha msaidizi wa mwalimu katika kuandaa majukumu, malengo, na mahitaji ya mwanafunzi.</p> <p>Anapata njia mbili za ujuzi wa msingi wa mawasiliano.</p> <p>Anajenga ujuzi wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia.</p>	<p>Anamshirikisha msaidizi wa mwalimu katika kuandaa majukumu, malengo, vifaa, na mahitaji ya mwanafunzi.</p> <p>Anapata njia tatu za ujuzi wa msingi wa mawasiliano.</p> <p>Anajenga ujuzi wa vifaa vya kujifunzia, kufundishia na kujimudu.</p>	<p>Anamshirikisha msaidizi wa mwalimu katika kuandaa majukumu, malengo, vifaa, zana na taarifa kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.</p> <p>Anapata njia nne za ujuzi wa msingi wa mawasiliano.</p> <p>Anajenga ujuzi wa vifaa vya kujifunzia, kufundishia, kujimudu na kuvitumia.</p>	4

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
4.0 Kukuza stadi za elimu ya michezo na sanaa rekebifu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	4.1 Kukuza stadi za elimu ya michezo rekebifu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kueleza dhana ya elimu ya michezo rekebifu na Elimu ya michezo (maana, sifa, na umuhimu) kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Dhana ya elimu ya michezo rekebifu na Elimu ya michezo kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona imeelezwa.	Anaeleza maana ya elimu ya michezo rekebifu na elimu ya michezo kwa mwanafunzi.	Anaeleza maana na sifa ya elimu ya michezo rekebifu na elimu ya michezo kwa mwanafunzi.	Anaeleza maana, sifa na umuhimu wa elimu ya michezo rekebifu na elimu ya michezo kwa mwanafunzi.	Anaeleza maana, sifa, umuhimu, kuhusianisha na kutofautisha elimu ya michezo rekebifu na elimu ya michezo kwa mwanafunzi.	5
		b) Kubainisha vipengele vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Vipengele vinne vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona vimebainishwa.	Anabainisha kipengele kimoja cha michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabainisha vipengele viwili vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabainisha vipengele vitatu vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabainisha vipengele vinne vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi na kuhusianishwa na mazingira ya michezo.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kufafanua makundi ya michezo (michezo asili na michezo sahili)	Makundi mawili ya michezo (michezo asili na michezo sahili) yamefafanuliwa.	Anafafanua kundi moja la michezo.	Anafafanua makundi mawili ya michezo.	Anafafanua makundi mawili ya michezo na kuyatofautisha.	Anafafanua na kuyatofautisha makundi mawili ya michezo na kuhusianisha na mazingira.	
		d) Kufafanua aina za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Aina mbili za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimefafanuliwa.	Anafafanua aina moja ya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafafanua aina mbili za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafafanua na kuzitofautisha aina mbili za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafafanua , anazitofautisha na kuzihusianisha aina mbili za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	
		e) Kufafanua sheria, kanuni na taratibu za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Sheria, kanuni na taratibu za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimefafanuliwa.	Anafafanua sheria za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafafanua sheria na kanuni za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafafanua sheria, kanuni na taratibu za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafafanua sheria, kanuni na taratibu za michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi na kuzitumia katika michezo.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	4.2 Kutumia vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kubainisha vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona vimebainishwa.	Anabainisha vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabainisha vifaa na aina za vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabainisha vifaa na aina za vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi kwa kutoa mifano.	Anabainisha vifaa na aina za vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi na kuvihusianisha na michezo.	6
		b) Kufafanua matumizi ya vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Matumizi ya vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona yamefafanulia.	Anafafanua matumizi ya vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafafanua na kutofautisha matumizi ya vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafafanua umuhimu na kutofautisha matumizi ya vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafafanua umuhimu, anatofautisha matumizi na kuvitumia vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kufaragua vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Vifaa vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona vimefaraguliwa.	Anafaragua kifaa kimoja cha michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anafaragua vifaa viwili vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi na kuvitumia.	Anafaragua vifaa vitatu vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi na kuvitumia.	Anafaragua vifaa vinne vya michezo rekebifu kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi na kuvitumia.	
		d) Kubainisha maeneo ya kutunzia vifaa vya michezo kwa kuzingatia aina ya kifaa	Maeneo ya kutunzia vifaa vya michezo kwa kuzingatia aina ya kifaa yamebainishwa (kabati, rafu, sanduku, stoo).	Anabainisha maeneo ya kutunzia vifaa vya michezo kwa kuzingatia aina moja ya kifaa.	Anabainisha maeneo ya kutunzia vifaa vya michezo kwa kuzingatia aina mbili za vifaa.	Anabainisha maeneo ya kutunzia vifaa vya michezo kwa kuzingatia aina tatu za vifaa.	Anabainisha maeneo ya kutunzia vifaa vya michezo kwa kuzingatia aina nne za vifaa.	
		e) Kuelezea historia fupi ya michezo ya Olimpiki na para-Olimpiki kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Historia fupi ya michezo ya Olimpiki na para-Olimpiki kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona imeelezwa.	Anaeleza historia fupi ya michezo ya Olimpiki kwa mwanafunzi.	Anaeleza historia fupi ya michezo ya Olimpiki na para-Olimpiki kwa mwanafunzi.	Anaeleza historia fupi ya michezo ya Olimpiki na para-Olimpiki na umuhimu wake kwa mwanafunzi.	Anaeleza historia fupi, umuhimu wake na kutofautisha michezo ya Olimpiki na para-Olimpiki kwa mwanafunzi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		f) Kubainisha aina za michezo ya para-Olimpiki kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Aina kumi na mbili za michezo ya para-Olimpiki kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimebainishwa (mpira wa miguu, mpira wa pete, mpira wa wavu, “lawn tennis”, mpira wa meza, mbio fupi, mbio ndefu, kuruka juu, kuruka chini, kutupa mkuki, kutupa tufe na kutupa kisahani).	Anabainisha aina tatu za michezo ya para-Olimpiki kwa mwanafunzi.	Anabainisha aina sita za michezo ya para-Olimpiki kwa mwanafunzi.	Anabainisha aina tisa za michezo ya para-Olimpiki kwa mwanafunzi.	Anabainisha aina kumi na mbili za michezo ya para-Olimpiki kwa mwanafunzi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	4.3 Kutumia elimu ya mazoezi ya viungo na elimu ya mazoezi rekebishi ya viungo kumjenga mwanafunzi mwenye uziwikutoona	<p>a) Kufafanua dhana ya elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>b) Kutofautisha elimu ya mazoezi ya viungo na elimu ya mazoezi rekebishi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p>	<p>Dhana ya elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona imefafanuliwa (maana, aina na umuhimu katika nyanja za kimwili, kiakili, kijamii, kisaikolojia na kiuchumi).</p> <p>Elimu ya mazoezi ya viungo na elimu ya mazoezi rekebishi ya viungo zimetofautishwa kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona.</p>	<p>Anafafanua maana ya elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi kimwili.</p> <p>Anatofautisha sifa za mazoezi ya viungo na mazoezi rekebishi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.</p>	<p>Anafafanua maana ya elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi kimwili na kiakili (kisaikolojia).</p> <p>Anatofautisha sifa na aina za mazoezi ya viungo na mazoezi rekebishi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.</p>	<p>Anafafanua maana na umuhimu wa elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi kimwili, kiakili (kisaikolojia) na kijamii.</p> <p>Anatofautisha sifa, aina na sheria za mazoezi ya viungo na mazoezi rekebishi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.</p>	<p>Anafafanua maana na umuhimu wa elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi kimwili, kiakili (kisaikolojia) kijamii na kiuchumi.</p> <p>Anatofautisha sifa, aina, sheria na kanuni za mazoezi ya viungo na mazoezi rekebishi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.</p>	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kubaini mambo ya kuzingatia wakati wa kufanya mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Mambo ya kuzingatia wakati wa kufanya mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona yamebainishwa (sheria, kanuni, aina, matumizi ya vifaa, muda).	Anabainisha sheria za kuzingatia wakati wa kufanya mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anabainisha sheria na kanuni za kuzingatia wakati wa kufanya mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anabainisha sheria, aina, kanuni na muda wa kuzingatia wakati wa kufanya mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	Anabainisha sheria, aina, kanuni, matumizi ya vifaa na muda wa kuzingatia wakati wa kufanya mazoezi ya viungo kulingana na mahitaji ya mwanafunzi.	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	4.4 Kuchambua vifaa na matumizi yake katika mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kubainisha aina ya vifaa vya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Aina tano ya vifaa vya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimebainishwa (kamba, baiskeli tuli, vyuma vya kunyanyua, mkeka na godoro).	Anabainisha aina moja ya vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	Anabainisha aina mbili za vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	Anabainisha aina tatu za vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	Anabainisha aina tano za vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kubainisha matumizi ya vifaa vya elimu ya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Matumizi ya vifaa vya elimu ya mazoezi ya viungo kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona yamebainishwa (kamba, baiskeli tuli, vyuma vya kunyanyua, mkeka na godoro).	Anabainisha matumizi ya kifaa kimoja cha elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	Anabainisha matumizi ya vifaa viwili vya elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	Anabainisha matumizi ya vifaa vitatu vya elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	Anabainisha matumizi ya vifaa vitano vya elimu ya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kubainisha mambo ya msingi ya kuzingatia katika kutengeneza, kutunza na kukarabati vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Mambo ya msingi ya kuzingatia katika kutengeneza, kutunza na kukarabati vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona yamebainishwa.	Anabainisha umri na mazingira, katika kutengeneza vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	Anabainisha umri, mazingira, uwezo na usalama katika kutengeneza vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	Anabainisha umri, mazingira, uwezo, usalama na aina katika kutengeneza na kutunza vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	Anabainisha umri, mazingira, uwezo, usalama, aina, umuhimu na upatikanaji katika kutengeneza, kutunza na kukarabati vifaa vya mazoezi ya viungo kwa mwanafunzi.	
	4.5 Kutoa huduma saidizi za kimichezo kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kufafanua dhana ya huduma saidizi (maana, sifa na umuhimu) katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Dhana ya huduma saidizi (maana, sifa na umuhimu) katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona imefafanuliwa.	Anafafanua maana ya huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi.	Anafafanua maana na sifa ya huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi.	Anafafanua maana, sifa na umuhimu wa huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi.	Anafafanua maana, sifa na umuhimu wa huduma saidizi katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi kwa kutoa mifano kulingana na mazingira.	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kubainisha huduma za kimichezo saidizi katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Huduma za kimichezo saidizi katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimebainishwa.	Anabainisha ushauri wa kimichezo katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi.	Anabainisha ushauri wa kimichezo katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi na kutoa mifano.	Anabainisha ushauri wa kimichezo na huduma ya kwanza katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi.	Anabainisha ushauri wa kimichezo, huduma ya kwanza na tiba katika michezo rekebifu kwa mwanafunzi.	
		c) Kuchambua vifaa vinavyopatikana katika kisanduku cha huduma ya kwanza	Vifaa nane vinavyopatikana katika kisanduku cha huduma ya kwanza vimechambuliwa.	Anachambua vifaa vitatu vinavyopatikana katika kisanduku cha huduma ya kwanza.	Anachambua vifaa vitano vinavyopatikana katika kisanduku cha huduma ya kwanza.	Anachambua vifaa saba vinavyopatikana katika kisanduku cha huduma ya kwanza.	Anachambua vifaa nane na zaidi vinavyopatikana katika kisanduku cha huduma ya kwanza.	
	4.6 Kuchambua sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kufafanua dhana ya sanaa za maonesho kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona (maana, aina na umuhimu)	Dhana ya sanaa za maonesho (maana, aina na umuhimu) inafafanuliwa.	Anafafanua maana ya sanaa za maonesho kwa mwanafunzi.	Anafafanua maana na aina za sanaa za maonesho kwa mwanafunzi.	Anafafanua maana na aina za sanaa za maonesho kwa mwanafunzi na kutoa mifano.	Anafafanua maana, aina na umuhimu wa sanaa za maonesho kwa mwanafunzi na kutoa mifano.	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kueleza vifaa vya sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona (ngoma, manyanga, mapambo, eneo)	Vifaa vinne vya sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona vimeelezwa (ngoma, manyanga, mapambo na eneo).	Anaeleza kifaa kimoja cha sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anaeleza vifaa viwili vya sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anaeleza vifaa vitatu vya sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anaeleza vifaa vinne vya sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kubuni na Kutengeneza kazi za sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Kazi saba za sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimebuniwa na kutengenezwa (michezo, maigizo, waigizaji, mapambo, ngoma, vinyago, manyanga na njuga).	Anabuni na kutengeneza kazi mbili za sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabuni na kutengeneza kazi tatu za sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabuni na kutengeneza kazi nne za sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabuni na kutengeneza kazi saba za sanaa za maonesho kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	4.7 Kutumia stadi za sanaa za ufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	<p>a) Kuelezea dhana ya sanaa za ufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona (maana, umuhimu, matumizi)</p> <p>b) Kubainisha vifaa vya sanaa za ufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona (kalamu, karatasi udongo, rangi, miti, tezo/visu)</p>	Dhana ya sanaa za ufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona imeelezewa.	Anaelezea maana ya sanaa za ufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anaelezea maana na umuhimu wa sanaa za ufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anaelezea maana na umuhimu wa sanaa za ufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi na kutoa mifano.	Anaelezea maana, umuhimu na matumizi ya sanaa za ufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi na kutoa mifano.	4

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kubuni na kutengeneza kazi mbalimbali za kiufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Kazi mbalimbali za kiufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimebuniwa na kutengenezwa (mf. kuchora, kufinyanga, kubumba, kuchonga, kufuma na kusuka).	Anabuni na kutengeneza kazi mbili za kiufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabuni na kutengeneza kazi tatu za kiufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabuni na kutengeneza kazi nne za kiufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	Anabuni na kutengeneza kazi sita za kiufundi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
5.0 Kuimarisha mafunzo kabilishi na ujongeaji kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	5.1 Kujenga uwezo wa kutumia stadi za mafunzo kabilishi kumwezesha mwanafunzi mwenye uziwikutoona kuyamudu mazingira yake	a) Kufafanua dhana ya mafunzo kabilishi kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Dhana ya mafunzo kabilishi imefafanuliwa (maana na umuhimu).	Anafafanua dhana ya mafunzo kabilishi kwa kuzingatia maana.	Anafafanua dhana ya mafunzo kabilishi kwa kuzingatia maana na umuhimu.	Anafafanua dhana ya mafunzo kabilishi kwa kuzingatia maana, umuhimu na kutoa mifano.	Anafafanua dhana ya mafunzo kabilishi kwa kuzingatia maana, umuhimu, kutoa mifano na kuhusianisha na maisha ya kila siku.	5
		b) Kubaini kanuni za mafunzo kabilishi	Kanuni tatu za mafunzo kabilishi zimebainishwa.	Anabainisha kanuni moja ya mafunzo kabilishi (niko wapi, naelekea wapi, nitafikaje hapo).	Anabainisha kanuni mbili za mafunzo kabilishi.	Anabainisha kanuni tatu za mafunzo kabilishi.	Anabainisha kanuni tatu za mafunzo kabilishi na kueleza umuhimu wake.	
		c) Kuchambua sehemu na vipengele vya mafunzo kabilishi	Sehemu mbili za mafunzo kabilishi zimechambuliwa (ramani ya utambuzi, ujongeaji wa mwili).	Anachambua sehemu moja ya mafunzo kabilishi.	Anachambua sehemu mbili za mafunzo kabilishi.	Anachambua sehemu mbili za mafunzo kabilishi na kutoa mifano.	Anachambua sehemu mbili za mafunzo kabilishi, kutoa mifano na kuonesha uhalisia wa kimatumizi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	5.2 Kutumia stadi za mafunzo kabilishi kukuza hisi za milangobaki ya fahamu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	<p>a) Kubaini mbinu za ukuzaji wa hisi za milangobaki ya fahamu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona</p> <p>b) Kutumia hisi za milango baki ya fahamu kubaini maeneo, vitu na hali (majengo, jikoni, chooni, sokoni, barabarani, hospitalini, kanisani, msikitini, shuleni, magari, wanyama, ndege, vyakula na matunda)</p>	<p>Mbinu tano za ukuzaji wa hisi za milangobaki ya fahamu kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimebainishwa (kuimarisha misuli, maumbo, unamu, ukubwa, hali na uelekeo).</p> <p>Hisi za milango baki mitano ya fahamu zimetumika kubaini maeneo, vitu na hali.</p>	Anabainisha mbinu mbili za ukuzaji wa hisi za milangobaki ya fahamu kwa mwanafunzi.	Anabainisha mbinu tatu za ukuzaji wa hisi za milangobaki ya fahamu kwa mwanafunzi.	Anabainisha mbinu nne za ukuzaji wa hisi za milangobaki ya fahamu kwa mwanafunzi.	Anabainisha mbinu tano za ukuzaji wa hisi za milangobaki ya fahamu kwa mwanafunzi na umuhimu wake.	5
				Anatumia hisi za milango baki ya fahamu miwili kubaini maeneo.	Anatumia hisi za milango baki ya fahamu mitatu kubaini maeneo na vitu.	Anatumia hisi za milango baki ya fahamu minne kubaini maeneo, vitu na hali.	Anatumia hisi za milango baki ya fahamu mitano kubaini maeneo, vitu na hali.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	5.3 Kujenga stadi za kujitambua binafsi na kujikubali kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	<p>a) Kufafanua sehemu za nje na ndani za mwili wa binadamu kwa kutumia hatua na mbinu</p> <p>b) Kujenga stadi za uvaaji</p>	Sehemu za nje na ndani za mwili wa binadamu zimefafanuliwa kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona kwa kuzingatia mbinu na hatua.	Anafafanua sehemu za nje za mwili wa binadamu.	Anafafanua sehemu za nje na ndani za mwili wa binadamu kwa kupambanua sehemu hizo.	Anafafanua sehemu za nje na ndani za mwili wa binadamu kwa kupambanua sehemu hizo na kutoa mifano.	Anafafanua sehemu za nje na ndani za mwili wa binadamu kwa kupambanua sehemu hizo, na kutoa mifano na kubadili mbinu pale moja inaposhindwa kutimiza lengo.	5
		Stadi za uvaaji zimejengwa.	Anabaini vifaa vya mafunzo ya uvaaji.	Anabaini vifaa na aina za mavazi katika mafunzo ya uvaaji.	Anabaini vifaa, aina za mavazi na hatua za mafunzo ya uvaaji na kukazia maarifa ya mafunzo.	Anabaini vifaa, aina za mavazi, hatua, mbinu mbadala za mafunzo ya uvaaji na kukazia maarifa ya mafunzo.		

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kumwezesha mwanafunzi mwenye uziwikutoona kuoga (kubaini vifaa, hatua, mambo ya kuzingatia na tahadhari)	Vifaa, hatua, mambo ya kuzingatia na tahadhari zimebainishwa ili kumwezesha mwanafunzi mwenye uziwikutoona kuoga.	Anabaini vifaa vya kutumia wakati wa kuoga.	Anabaini vifaa na hatua za kufuata wakati wa kuoga.	Anabaini vifaa, hatua na mambo ya kuzingatia wakati wa kuoga.	Anabaini vifaa, hatua, mambo ya kuzingatia na tahadhari za kuchukua wakati wa kuoga.	
		d) Kufafanua stadi za kiafya kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona (usafi wa mwili na mazingira)	Usafi wa mwili na mazingira umefafanuliwa.	Anafafanua usafi wa mwili.	Anafafanua hatua za usafi wa mwili kwa vitendo.	Anafafanua hatua za usafi wa mwili na usafi wa mazingira kwa vitendo.	Anafafanua hatua za usafi wa mwili na usafi wa mazingira kwa vitendo na kubaini umuhimu wake.	
	5.4 Kujenga stadi za kijamii kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	a) Kubaini stadi za kijamii (maana, aina, umuhimu)	Stadi za kijamii zimebainishwa (maana, aina na umuhimu).	Anabainisha stadi za kijamii kwa kuzingatia maana.	Anabainisha maana na aina ya stadi za kijamii.	Anabainisha maana, aina na umuhimu wa stadi za kijamii.	Anabainisha maana, aina na umuhimu wa stadi za kijamii na kutoa mifano.	5

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kuelezea stadi za kula kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Stadi tano za kula kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimeelezwa (kuvifahamu vyombo vya kulia, kuandaa meza, kumega chakula, namna ya kula na ulaji sahihi).	Anaelezea stadi mbili za kula kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona.	Anaelezea stadi tatu za kula kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona.	Anaelezea stadi tano za kula kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona.	Anaelezea stadi tano za kula na kubainisha umuhimu wake kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona.	
		c) Kubainisha hatua za uvaaji	Hatua nne za kuvaa kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimebainishwa (kujua ndani na nje, juu na chini, kufunga na kufungua vishikizo, mbele na nyuma ya nguo).	Anabainisha hatua mbili za uvaaji kwa mwanafunzi.	Anabainisha hatua tatu za uvaaji kwa mwanafunzi.	Anabainisha hatua nne za uvaaji kwa mwanafunzi.	Anabainisha hatua nne za uvaaji kwa mwanafunzi na kutoa mifano.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kuelezea hatua za kufua nguo kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona	Hatua za kufua nguo kwa mwanafunzi mwenye uziwikutoona zimeelezwa (kubaini vifaa, hatua za kufua, hatua za kuanika, hatua za kuanua na kukunja).	Anaelezea vifaa na hatua za kufua kwa mwanafunzi.	Anaelezea vifaa, hatua za kufua, kuanika na kuanua nguo kwa mwanafunzi.	Anaelezea vifaa, hatua za kufua, kuanika, kuanua na kukunja nguo kwa mwanafunzi.	Anaelezea vifaa, hatua za kufua, kuanika, kuanua na kukunja nguo kwa mifano kwa mwanafunzi.	

Orodha ya Machapisho

- Bran, J. A., & Musiek., F. E. (2007). *Auditory system, the anatomy, physiology, and clinical correlates*. Boston, United State of America: Allyn & Bacon.
- Parker, A. T., McGinnity, & B . L., Bruce, S. M. (2012). *Educational programming for students who are deafblind: Position Paper*. Arlington,VA: Council for Exceptional Children, Division on Visual Impairments.
- Enos, J., & Jordan, B. (1996). *A Guide for students who are deafblind considering college*. New York, United State of America: Helen Keller National Center-Technical Assistance Center.
- Inclusive Development Promoters & Consultants. (2016). *Kamusi elekezi ya ulemavu. kiingereza – kiswahili*. Dar es Salaam, Tanzania: Nesmap Printing Technology.
- Tanzania Institute of Education. (2012). *Syllabus for certificate in special needs education*. Dar es Salaam, Tanzania: Ministry of Education and Vocational Training.
- Musiek, F., & Rintelmann, W. (eds.). (1999). *Contemporary perspectives on hearing assessment*. Boston, United State of America: Allyn & Bacon.
- Musiek, F., & Chermak, G. (eds.). (2014). *Handbook of central auditory disorder: Auditory neuroscience and diagnosis*. San Diego, United State of America: Plural Publishing.
- Porter, J. O., & Pease, L. (1997). *Curriculum access for deafblind children*. London, United Kingdom: University of London, Institute of Education.
- Richburg, C., & Smiley, D. (eds.) (2012). *School based audiology*. San Diego, United State of America: Plural Publishing.
- Riggio, M. (2009). Deafblindness: Educational service guidelines a product of our strengthening field. *Deaf-blind perspectives*, 16, (2), 1-3.
- Riggio, M., & McLetchie, B. A. B. (2008). *Deafblindness, educational service guidelines*. Watertown, United State of America: Perkins School for the Blind.

- Robinson, D. M. (2009). *A New way to set a teaching program for deafblind students*. Washington, United States of America: NFB Organization.
- Rodriguez-Gil, G. (2009). Fundamental classroom conditions to enhance learning experiences for students who are deaf-blind. *Resources*, 14, (2).
- Schuknecht, H. F. (1974). *Pathology of the ear*. Cambridge, United Kingdoms: Harvard University Press.
- Turkington, C., & Sussman, A. E. (1992). *The encyclopedia of deafness and hearing disorders*. New York, United States of America: Facts On File.